

Kees Romijn: 'Nederland is net over de top wat aantal koeien betreft, die daling móeten we nu doorzetten'

Zoektocht om derogatie te behouden

Nu het fosfaatrechtenstelsel met een jaar is uitgesteld, is het behoud van derogatie prioriteit nummer één. De staatssecretaris schuift de hete aardappel naar de sector. Een noodwet, fabrieksquotum en stoppers vervroegd laten uittreden zijn maatregelen die nu bij de sectorvertegenwoordiging de revue passeren.

tekst **Florus Pellikaan**

Verrast en vooral heel erg teleurgesteld. Dat zijn de woorden die het vaakst klinken wanneer een reactie wordt gevraagd op het uitstel van de introductie van het stelsel van fosfaatrechten. 'We wisten met elkaar dat de toetsing van de wet veel hoofdstukken kende, maar niemand heeft blijkbaar ingeschat dat de grootste hindernis het Europese departement DG Competition – de Europese mededingsautoriteit – zou zijn, vertelt Wiebren van Stralen, LTO-beleidsadviseur mest en milieu. 'Het knelpunt is dat het departement oordeelt dat er geen productierechten

mogen worden ingevoerd terwijl je als lidstaat in overtreding bent wat fosfaatproductie betreft. Doordat de productierechten een waarde krijgen, legaliseer je een overtreding en is er sprake van ongeoorloofde staatssteun. Daarom heeft de staatssecretaris besloten de introductie van fosfaatrechten een jaar uit te stellen en dan vóór het toekennen van de rechten de generieke korting al toe te passen', legt Van Stralen uit.

23 miljoen voorhanden

Ook de NMV is bij monde van voorzitter Harm Wiegersma bijzonder teleurge-

steld. 'Hoewel fosfaatrechten ons ding niet was, is de onzekerheid die nu op de sector afkomt, niet goed.'

De teleurstelling bij alle partijen komt vooral voort uit de gevolgen die de maatregel heeft voor de nieuwe derogatieaanvraag voor het jaar 2018 en verder. Doordat de introductie van fosfaatrechten wordt uitgesteld, zorgt dit in 2017 niet voor de gewenste reductie van het aantal koeien om weer in de buurt te komen van het fosfaatplafond. De Europese Commissie heeft namelijk aangegeven dat Nederland eind 2017 weer onder het fosfaatplafond moet produceren om in aanmerking te komen voor een nieuwe derogatieaanvraag. 'Lukt die reductie niet, dan heeft Nederland drie jaar de derogatieregels overtreden en dan zal er zeker geen nieuwe derogatie worden verleend', stelt de woordvoerder van de staatssecretaris.

Op het moment van het ter perse gaan van deze Veeteelt moeten de meeste partijen de klap nog verteren en hebben bestuurlijke overleggen nog nauwelijks plaatsgevonden. Toch willen betrokkenen voorzichtig meedenken over welke

Wat zijn de gevolgen van het verdwijnen van derogatie?

Als Nederland vóór 2018 geen nieuwe derogatie zou krijgen, mogen zo'n 19.000 derogatiebedrijven vanaf dat moment maximaal 170 kilo stikstof uit dierlijke mest aanwenden. Derogatie is volgens Wiebren van Stralen van toepassing op een kleine 900.000 hectare, waarmee dus bijna 70 miljoen kilo stikstof op de mestmarkt komt.

Als veehouders dit op grond willen plaatsen, kan er bij een normale verhouding tussen stikstof en fosfaat 70 kilo fosfaat per hectare worden aangewend. Volgens eerdere berekeningen van het LEI moet er hierdoor landelijk 65 miljoen kilo fosfaat worden verwerkt. Dat komt neer op een verhoging van de huidige mestverwerkingscapaciteit van 50 procent. 'Dit

zal uiteraard zorgen voor stijgende mestafzetkosten', stelt Van Stralen. 'De sector die deze verwerking kan betalen of de plaatsingsruimte weet te claimen, houdt uiteindelijk de meeste dieren over. Varkens- en melkveeouders zullen waarschijnlijk in een stevige strijd om de mestplaatsing verwickeld raken. Los daarvan: die capaciteit is er vandaag niet en ook niet op 1 januari 2018.'

Naast de directe gevolgen ziet Van Stralen bij het vervallen van de derogatie ook veel onzekerheden op de sector afkomen. 'Er zal een ingebrekestellingsprocedure door Europa worden gestart, omdat Nederland de derogatieregels een aantal jaren heeft overtreden. Zo'n procedure duurt jaren, waardoor het lang

duurt voor er zicht is op een nieuw mestbeleid. Intussen is de sector geïsoleerd.'

Bij het vervallen van derogatie zal volgens Van Stralen het areaal grasland afnemen vanwege het wegvallen van de verplichte 80 procent. Dit heeft echter negatieve gevolgen voor de waterkwaliteit, waardoor aanscherping van de gebruiksnormen voor de hand ligt. Hierover becijferde het LEI eerder dat het voor een krimp van zo'n 20 procent van de veestapel zal zorgen. 'Intensieve bedrijven kunnen dit qua bedrijfsvoering het eenvoudigst opvangen, waardoor het percentage weidegang in Nederland ook nog eens fors zal afnemen. Op alle vlakken levert het wegvallen van derogatie schade op voor de sector.'

Menno Kamminga: 'Portemonnee laat minder melken vaak niet toe'

Zelden kreeg Menno Kamminga, adviseur bij PPP-Agro, in 24 uur zoveel telefoontjes van bezorgde veehouders als in de 24 uur na het bekend worden van het uitstel van fosfaatrechten. 'Veehouders vragen wat het effect is en wat ze eventueel moeten doen. De signalen die ik daarbij krijg, is dat zolang het beleid niet helder is, veehouders zich er niets van aantrekken. Voor de sector is dat een uiterst zorgelijke ontwikkeling.'

Het sectorbelang staat volgens Kamminga op dit moment vaak haaks op het individuele bedrijfsbelang. 'Op veel bedrijven laat de portemonnee minder melken op dit moment helemaal niet toe. Er is eerder meer dan minder melk nodig om voldoende brood op de plank te krijgen.' Kamminga heeft er dan ook een zwaar hoofd in dat het fosfaatplafond ooit nog weer wordt gehaald. 'Belangenbehartigers zijn verdeeld, EZ heeft geen wet om

te handhaven en voor zuivelfabrieken is stimuleren om in te krimpen tegennaatuurlijk', geeft hij aan. 'Als adviseur ben ik me daarom alvast een beeld aan het vormen van hoe Nederland er zonder derogatie uitziet. Ik hoop natuurlijk niet dat het zover komt, want het gaat een forse verhoging van de kostprijs geven. In de afgelopen 25 jaar als adviseur heb ik zo'n turbulente tijd niet eerder meegemaakt.'

oplossingen er voorhanden zijn om de fosfaatproductie te reduceren. De staatssecretaris geeft bij monde van zijn woordvoerder aan niet meer middelen dan de 23 miljoen uit de EU-envelop te hebben, die hij nu toch (deels) lijkt in te willen zetten voor het reduceren van de fosfaatproductie. 'Maar verder ligt de sleutel voor de reductie van de fosfaatproductie bij de sector', aldus het ministerie.

Van Stralen is voor de vorm bereid mee te brainstormen over opties. 'In 2013 is het zuivelplan "Kansen voor de zuivelketen" gelanceerd met daarin de verplichte deelname aan de KringloopWijzer. Als slot op de deur was er de mogelijkheid een fosfaatheffing in te stellen als er vrijwillig te weinig reductie behaald zou worden. Die kunnen we afstoffen. Maar de vraag is hoe hoog de heffing moet zijn om fosfaatproductie te reduceren. Kijk eens wat er de laatste jaren aan superheffing is betaald.'

Stoppers tegemoetkomen

Zowel Van Stralen als Wiegersma onderkennen dat ook middelen als een noodwet of fabrieksquotum als oplossingen worden genoemd. 'De vraag is wel of het juridisch allemaal mag. Als de fosfaatwetgeving nu al vastloopt op staatssteun, dan wordt het ook voor dergelijke oplossingen een moeilijk verhaal', stelt Van Stralen.

René van Buitenen, woordvoerder bij de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO), onderschrijft dat beperking van fabrieksleveringen niet zomaar gaat. 'Als NZO zijn we ons nog aan het beraden op eventuele oplossingen, maar als brancheorganisaties de melkleveranties sturen, speelt mededinging een rol.'

Toch ziet vakgroepvoorzitter melkveehouderij bij LTO Kees Romijn nog wel mogelijkheden om als sector de fosfaatproductie te reduceren. 'Op dit moment

Volgens de staatssecretaris ligt de sleutel voor vermindering van de fosfaatproductie bij de sector

blijkt uit de I&R-gegevens dat Nederland net over de top van het aantal melkkoeien is en de jongveestapel al langer daalt. We moeten proberen die dalende lijn met elkaar door te zetten.'

Een belangrijke schakel ligt volgens Romijn bij de groep stoppers. 'Zo'n 8 procent van de bedrijven wilde tot 1 januari blijven melken om de fosfaatrechten veilig te stellen. Deze bedrijven zouden nu dus een jaar door moeten. Maar als we met elkaar kunnen garanderen dat deze bedrijven gecompenseerd worden als ze nu al stoppen, zorgt dat voor krimp van de veestapel', stelt Romijn. 'Met een rigoureuze maatregel krijgen we het allemaal niet geregeld, we moeten hier en daar wat winst zien te boeken. Maar daar hebben we de hele keten voor nodig. Als er één moment is dat iedereen beseft dat de neuzen dezelfde kant op moeten staan, is het toch nu wel.'

Romijn benadrukt dat iedere melkveehouder een bijdrage moet leveren om de fosfaatproductie te reduceren. 'Er is geen ruimte voor vijf procent van de boeren die niet mee wil werken', stelt Romijn, die verder nog in het midden laat welke maatregelen hij voor ogen heeft. 'De komende weken zal alles de revue passeren. Maatregelen zullen misschien best even pijn doen en we zullen van tevoren duidelijk moeten hebben dat het ook kans van slagen heeft. Maar iedereen moet beseffen dat verlies van derogatie nog veel meer pijn gaat doen.' (Zie kader op pag. 44, red.)

Waterkwaliteit benadrukken

NMV benadrukt al geruime tijd dat de waterkwaliteit in de derogatiediscussie met Europa sterker naar voren moet komen. 'Voor het nitraatcomité is de waterkwaliteit leidend, daar moeten we als

Nederland in de veel te geheimzinnige derogatie-onderhandelingen veel meer op inzetten', stelt Wiegersma. Romijn valt hem bij: 'De waterkwaliteit blijkt op derogatiebedrijven beter dan op niet-derogatiebedrijven. Als we dit in combinatie met een afname van de fosfaatproductie in 2017 kunnen laten zien en als het wetsvoorstel voor 2018 is aangenomen, dan moet dat Europa toch kunnen overtuigen. De politiek roepen we dan ook nadrukkelijk op zo snel mogelijk het aangepaste wetsvoorstel aan te nemen.' Feit is en blijft dat de fosfaatproductie over 2017 gereduceerd zal moeten worden. Over of dat gaat lukken verschillen de meningen. Van Stralen: 'Theoretisch zijn er genoeg mogelijkheden, maar wat vertrouwen en procedures betreft staan we na drie jaar wel even met de handen in de lucht. Het komt er nu op aan. Geen goed plan is einde derogatie' |